

ROBERT A. HEINLEIN

CIZINEC
V CIZÍ ZEMI

ARGO

CIZINEC V CIZÍ ZEMI

ROBERT A. HEINLEIN

Původní, úplná a nezkrácená verze

Překlad Alžběta Lexová

ARGO

*Pro Roberta Cornoga,
Fredrica Browna
a Phillipa Josého Farmer*

Upozornění

*Všechny osoby, bohové a planety
v tomto příběhu jsou smyšlené.
Jakákoli shoda jmen je náhodná.*

– R. A. H.

předmluva

Pokud se vám toto vydání zdá být tlustší a obsáhlejší než první verze *Cizince v cizí zemi*, nemýlíte se. Jedná se o původní podobu díla – tak, jak ho Robert Heinlein stvořil a sepsal.

Předchozí vydání obsahovalo v angličtině kolem sto šedesáti tisíc slov, zatímco toto se pohybuje kolem dvou set dvaceti tisíc. V Robertově rukopisu bylo obvykle dvě stě padesát až tři sta slov na stránku, v závislosti na počtu dialogů. Pokud tedy vezmeme průměrných dvě stě sedmdesát pět slov na stránku v osmisetstránkovém rukopisu, dostaneme se na oněch dvě stě dvacet tisíc slov, možná i trochu víc.

V roce 1961, kdy byla tato kniha poprvé vydána, se od obvyklé produkce v žánru science fiction natolik lišila, že se redaktoři dožadovali zkrácení a odstranění několika scén, které by tehdy mohly pohoršovat veřejné mínění.

V listopadovém vydání *Astounding Science Fiction* z roku 1948 redakce otiskla dopis editorovi s návrhy na povídky, které by mohly být publikovány v následujícím roce. Jednou z nich byla i povídka Roberta A. Heinleina – „Propast“.

Zmíněný editor John W. Campbell Jr. to s Robertem dlouze probíral a nakonec usoudili, že do listopadu 1949, kdy měl magazín znovu vyjít, bude dost času napsat všechny povídky, k nimž onen fanoušek už vymyslel názvy, a Robert slíbil dodat odpovídající příběh. Většina ostatních autorů se přidala také a ono vydání vešlo ve známost jako „Cestování v čase“.

Robert tedy musel vymyslet povídku, k níž by se hodil název „Propast“.

A tak jsme si na to spolu sedli a probrali různé možnosti. Mezi jinými nepoužitelnými návrhy jsem zmínila i zápletku o dítěti vychovaném mimozemskou rasou. Robert namítl, že podobné téma je na povídku příliš obsáhlé, ale přesto si ho poznamenal. Téhož večera se zavřel v pracovně, rozepsal několik alternativ a odložil je stranou.

Pro název „Propast“ vymyslel jiný příběh.

Rozepsané poznámky zůstaly v šuplíku několik let, než se Robert pustil do románu, z něhož se nakonec vyklubal *Cizinec v cizí zemi*. Tehdy se mu příběh nedařilo pořádně uchopit, a tak ho odložil. Několikrát se k němu pokusil vrátit, ale dokončil ho až v roce 1960, ve verzi, jakou nyní držíte v ruce.

V roce 1960 se nakladatelé *Cizince v cizí zemi* báli – až příliš se lišil od prověřených bestsellerů. A tak, ve snaze minimalizovat případné ztráty, Roberta požádali, aby rukopis zkrátil na sto padesát tisíc slov, tedy zhruba o sedmdesát tisíc slov. A to nebyly jediné změny, které musel Robert udělat, než se nakladatelství odvážilo knihu vydat.

Vyškrtat téměř čtvrtinu obsáhlé, komplikované knihy byl takřka nadlidský úkol, ale Robert se ho přesto chopil a během několika měsíců se mu podařilo knihu zkrátit na sto šedesát tisíc osmdesát sedm slov. Byl přesvědčený o tom, že nic dalšího už vyškrtnout nelze, a nakladatel rukopis přijal.

Následujících dvacet osm let kniha vycházela v této podobě.

V roce 1976 Kongres schválil nový autorský zákon, v němž se uvádělo mimo jiné i to, že pokud autor zemře a jeho pozůstalý partner se rozhodne licenční právo na vydání díla obnovit, musí s ním být uzavřena nová smlouva. Robert zemřel v roce 1988 a rok nato vypršela nakladateli licence na vydávání *Cizince v cizí zemi*.

Robert si na rozdíl od mnoha jiných autorů nechával kopie originálních verzí rukopisů tak, jak je nakladateli původně odevzdal. Všechny spravovala knihovna Kalifornské univerzity v Santa Cruz, která mu sloužila jako archiv. Vyžádala jsem si od nich původní rukopis a pře-

četla ho spolu se zkrácenou vydanou verzí. A došla jsem k závěru, že byla chyba knihu proškrtat.

Proto jsem rukopis poslala Eleanor Woodové, Robertově agentce. Eleanor si rovněž přečetla obě verze a souhlasila se mnou. Kontaktovaly jsme nakladatele a nabídly jim k vydání tuto staronovou verzi.

Příběh o vynuceném proškrtání knihy nikdo z nich neznal, protože se za ty roky všichni redaktoři a editoři v nakladatelství prostřídali. Tato verze pro ně tudíž byla naprostým překvapením.

Také jim však připadala lepší a rozhodli se ji vydat.

Proto nyní držíte v rukou *původní* verzi *Cizince v cizí zemi*, jak jej Robert Anson Heinlein napsal.

Jména hlavních postav hrají v zápletce obrovskou roli a byla vybrána s důkladnou pečlivostí: Jubal znamená „otec všech“, Michael znamená „Kdo se podobá Bohu?“ a zbytek nechám k dohledání vám, čtenářům.

Virginia Heinleinová
Carmel, Kalifornie

část PRVNÍ

JEHO POSKVRNĚNÝ PŮVOD

kapitola 1

Kdysi dávno, když byl svět ještě v plenkách, žil Marťan jménem Smith.

Valentine Michael Smith byl stejně skutečný jako daně, ale zároveň byl jediným zástupcem své rasy.

První lidská výprava ze Země na Mars vycházela z předpokladu, že největší nebezpečí pro člověka ve vesmíru představuje opět jen člověk. V té době, pouhých osm pozemských let od založení první lidské kolonie na Luně, bylo možné mezi planetami cestovat jen s využitím jejich přitažlivých sil, po zdoluhavých půlelípách spojujících obě oběžné dráhy, což v případě cesty ze Země na Mars činilo dvě stě padesát osm dní cesty tam a zpět, plus čtyři sta padesát pět dní čekání na Marsu, než se obě planety znovu doloudají do správné pozice, která umožní trajektorii dvojdotekové půlelipsy – dohromady téměř tři pozemské roky.

A kromě únavné délky byla tato mise i riskantní. Aby ji *Posel*, v podstatě primitivní létající rakev, vůbec mohl absolvovat, musel načerpat palivo na vesmírné stanici a pak se téměř připíchnout k zemské atmosféře. Kdyby se mu podařilo doletět na Mars, zpátky by se už vrátil snadno – pokud by nehavaroval při přistání, pokud by mise na Marsu našla dost vody na doplnění reaktorů a nějaké jídlo a pokud by se nepokazilo tisíc dalších drobností, které se pokazit mohly.

Mnohem větší nebezpečí se však ukrývalo v psychickém vypětí. Posádka měla strávit tři pozemské roky namačkaná v kleci jako laboratorní krysy, a proto spolu musela vycházet mnohem lépe, než spolu lidé obvykle vycházejí. Posádku tvořenou samými muži velení zamítlo

jako nezdravé a společensky nestabilní prostředí, a namísto toho se přiklánělo k vytvoření skupiny čtyř manželských párů, za předpokladu, že by se našly dvojice, které by zkušenostmi a specializací zároveň vyhovovaly potřebám mise.

Organizace mise připadla Edinburské univerzitě a ta pověřila sestavením posádky Institut společenských věd, jemuž po prvotním vyřazení nevhodných dobrovolníků na základě jejich věku, zdravotního či psychického stavu, tělesné konstituce či povahy zůstalo přes devět tisíc kandidátů, kteří základní kritéria splňovali – byli fyzicky i duševně v kondici a ovládali alespoň jednu z požadovaných odborností. Očekávalo se, že Institut nebude mít problém sestavit několik různých osmičlenných posádek tvořených různými páry, z nichž by si univerzita mohla vybrat.

Nesložil však žádnou. Mise potřebovala pilota lodi, lékaře, kuchaře, strojaře, kapitána, jazykovědce, chemika, elektrikáře, fyzika, geologa, biochemika, biologa, jaderného inženýra, fotografa, botanika a raketového konstruktéra. Každý člen posádky by tedy musel ovládat více než jeden obor, nebo být schopen se ho v krátkém čase doučit. Institut našel stovky kombinací osmičlenné posádky, která by kritéria splňovala – pouze tři z nich tvořily čtyři manželské páry, jež zároveň odpovídaly zdravotním a inteligenčním požadavkům. Když ale psychologové zhodnotili kompatibilitu všech tří kombinací s ohledem na povahové rysy jednotlivců, bezradně zakroutili hlavou.

Univerzita vědcům z Institutu navrhla zmírnit vstupní kritéria a ti upjatě namítli, že od projektu raději zcela odstoupí. Mezitím počítačová programátorka, jejíž jméno se nedochovalo, sestavila algoritmus, který vyhledával posádky složené ze tří párů. Objevila několik tuctů kompatibilních kombinací, z nichž každou charakterizoval především chybějící čtvrtý pár, jež bylo nutné dohledat a doplnit. Počítače pracovaly dál a zahrnovaly do výpočtů úmrtí, stažené přihlášky i nové dobrovolníky.

Kapitán Michael Brant, lékař, velitel, pilot s neomezenou licencí a ve třiceti letech veterán z cesty na Měsíc, měl nejspíš v Institutu zvěda, někoho, kdo mu byl ochoten vyhledat jména svobodných kandidátek,

s nimiž by Michael mohl tvořit adekvátní doplňující dvojici, a pak jejich jména projet zkušebním programem, který rozhodoval o kompatibilitě celé osmičlenné skupiny. Rozhodně by to vysvětlovalo, proč se zničehonic rozjel do Austrálie a požádal o ruku doktorku Winifred Coburnovou, o devět let starší jazykovědkyni s koňskou tváří. Na fotografiích v Carlsbadském archivu je zachycená s lehce pobaveným výrazem, jinak by ji však asi nikdo neoznačil za atraktivní.

Nebo možná Brant žádné interní informace k dispozici neměl a jednal čistě na základě intuitivní drzosti nezbytné k velení výzkumné misi. Každopádně diody zablikaly, počítač vyplivl seznam jmen a posádka *Posla* byla na světě:

Kapitán Michael Brant, velitel, hlavní pilot, záložní kuchař, záložní fotograf a raketový konstruktér;

Doktorka Winifred Coburnová Brantová, čtyřicet jedna let, jazykovědkyně, zdravotní sestra, archivářka a správkyně zásob;

Pan Francis X. Seeney, dvacet osm let, důstojník, kopilot, navigátor, astrofyzik a fotograf;

Doktorka Olga Kovalicová Seeneyová, dvacet devět let, kuchařka, biochemička, botanička;

Doktor Ward Smith, čtyřicet pět let, lékař a chirurg, biolog;

Doktorka Mary Jane Lyleová Smithová, dvacet šest let, jaderná inženýrka, strojařka a technička;

Pan Sergej Rimský, třicet pět let, elektroinženýr, chemik, strojař, kryolog;

Paní Eleanora Alvarezová Rimská, třicet dva let, geoložka a selekoložka, botanička.

Skupina disponovala vyváženou směsicí odborností a schopností, ačkoli některé z nich dotyční získali jen díky intenzivnímu studiu v týdnech před startem. Mnohem důležitější však bylo to, že si vyhovali povahově.

Snad až příliš.

Posel odstartoval dle plánu, bez komplikací. Zpočátku vyznívaly každodenní zprávy příznivě. Jak se loď vzdalovala a signál slábl, začala

posádka vysílat hlášení přes pozemské rádiové satelity. Vše se zdálo být v pořádku a nejvážnějším problémem, který musel doktor Smith řešit, byla dermatofytóza – po prvním týdnu si totiž posádka na stav beztlíže zvykla a léky na nevolnost už nikdo nepotřeboval. Pokud měl kapitán Brant nějaké potíže s morálkou či kázní na palubě, Zemi je nehlásil.

Posel dorazil na oběžnou dráhu měsíce Phobosu a dva týdny tam zůstal kvůli fotografickému průzkumu. Potom kapitán Brant poslal na Zemi zprávu: „Zítřa ve dvanáct hodin greenwichského hvězdného času se pokusíme přistát jižně od Lacus Soli.“ Žádnou další zprávu Země od *Posla* neobdržela.

kapitola 2

K druhé výpravě na Mars došlo až za čtvrt pozemského století. Šest let poté, co se *Posel* odmlčel, se k Marsu vydala sonda *Zombie*, financovaná Geologickou společností a La Société Astronautique Internationale. Dostala se až na oběžnou dráhu Marsu, tam počkala, dokud se planety nedostaly do správného postavení, a zase se vrátila. Pořízené fotografie zobrazovaly nehostinnou krajinu a přístroje potvrzovaly řídkost atmosféry, nevhodné pro přežití lidské rasy.

Snímky ze *Zombie* však zároveň jasně dokazovaly, že „kanály“ nejsou přírodního původu, a vědci odhalili i několik dalších detailů, které se daly vyložit pouze jako pozůstatky měst. Nebýt třetí světové války, nepochybně by bez prodlení následovala další výzkumná mise s lidskou posádkou.

Válka a odklad však nakonec vyústily v mnohem silnější, bezpečnější expedici, než byl ztracený *Posel*. Federační loď *Vítěz*, s výhradně mužskou posádkou čítající osmnáct zkušených kosmonautů a dvě desítky mužských osadníků, překonala díky Lylepohonu vzdálenost mezi planetami za pouhých devatenáct dní a přistála jižně od Lacus Soli, jak měl kapitán van Tromp v úmyslu, protože součástí mise bylo i pátrání po *Poslovi*. Výprava na Zemi denně posílala rádiové zprávy, avšak tři z nich obsahovaly více než vědecké údaje. První zněla:

„Raketová loď *Posel* objevena. Žádní přeživší.“

Druhá světem otřásla ještě více: „Mars je již osídlen.“

A třetí: „Oprava zprávy 23–105: Objevili jsme jednoho přeživšího z *Posla*.“

kapitola 3

Kapitán Willem van Tromp byl rozumný muž se srdcem na správném místě. Krátce před přistáním na Zemi odeslal zprávu: „Můj pasažér nesmí, opakuji, nesmí být vystaven stresu z veřejného přivítání. Připravte vznášedlo s nízkou gravitací, nosítka, sanitku a ozbrojenou stráž.“

Vyslal dokonce palubního lékaře, doktora Nelsona, aby dohlédl na to, že Valentine Michael Smith bezpečně dorazí do lékařského střediska v Bethesdě, kde ho jemně uloží na hydraulické lůžko a přidělí mu patřičnou stráž, aby ho nikdo neobtěžoval. Van Tromp se mezitím účastnil mimořádného jednání Federální Velerady.

Zatímco lékaři zvedali Valentina Michaela Smithe na lůžko, velministr pro vědu nedůtklivě odsekával: „Chápu, kapitáne, že vaše pozice vojenského velitele, třebaže na vědecké expedici, vám propůjčuje právo dožadovat se nezvyklých lékařských postupů v otázce zajištění osoby, jež se dočasně nachází ve vaší péči, avšak nechápu, proč i nyní narušujete protokolární postup mého oddělení. Smith pro nás přece představuje studnici vědeckých poznatků!“

„Ano, nejspíš ano, pane.“

„Tak proč –“ Velministr pro vědu se odmlčel a otočil se k velministrovi pro mír a vojenskou bezpečnost. „Davide? Tato záležitost nyní očividně spadá pod mou pravomoc. Vydáš příslušné rozkazy svým lidem? Takové vědecké kapacity, jako jsou profesor Kennedy a doktor Okadžima, abych jmenoval jen dva, nemůžu držet na uzdě věčně. Podobné jednání si nenechají líbit.“

Velministr pro mír se namísto odpovědi zvědavě zahleděl na kapitána van Trompa. Kapitán zavrtěl hlavou. „Ne, pane.“

„Proč ne?“ naléhal velministr pro vědu. „Sám připouštíte, že nemocný není.“

„Nech kapitána, ať nám to vysvětlí, Pierre,“ krotil ho velministr pro mír. „Kapitáne?“

„Smith není nemocný, pane,“ potvrdil kapitán, „ale není ani zcela v pořádku. Ocítl se v neznámém gravitačním poli – váží nyní dvaapůlkrát tolik než na Marsu a jeho svaly se musejí přizpůsobit. Není zvyklý na zdejší tlak vzduchu. Vlastně je zde pro něj nové *úplně všechno* a další stres by nejspíš neunesl. Ksakra, vždyť i já jsem teď z pozemské gravitace k smrti vyčerpaný, a to jsem se na téhle planetě narodil.“

Velministr pro vědu se opovržlivě zašklebil. „Pokud vás trápí jen jeho adaptace na nové podmínky, pak vás, drahý kapitáne, mohu ujistit, že jsme na to mysleli. Budeme důsledně monitorovat jeho dýchání i srdeční činnost. Nejsme takoví omezenci, za jaké nás máte. Koneckonců já byl ve vesmíru taky. Víím, jaké to je. Tenhle muž musí –“

Kapitán van Tromp usoudil, že nastala správná chvíle pro ztopení scény. Zaprvé se mohl vymluvit na únavu – velmi reálnou únavu; měl pocit, jako by právě přistál na Jupiteru – a zadruhé si trochu samolibě uvědomoval, že ani velministr si nedovolí oponovat kapitánovi první úspěšné mise na Mars.

A tak ho přerušil se znechuceným odfrknutím. „*Hhmpf!* Tenhle muž... *Tenhle muž!* Copak to opravdu nechápete?“

„Co?“

„Smith... není... muž.“

„Cože? Nerozumím, kapitáne.“

„Smith není *člověk*. Je to inteligentní bytost s lidskými geny a předky, ale není to člověk. Je to Marťan. Jsme první lidé, s nimiž se setkal. Považuje se za Marťana a cítí se jako Marťan. Vychovala ho rasa, která s námi nemá nic společného. Dokonce neznají ani sex. Smith v životě nepotkal ženu – pokud jste při převozu dodrželi moje pokyny. Možná má lidské předky, ale vyrostl jako Marťan. Takže pokud